

TASVIRIY SAN'ATDA O'QITISH USLIBIGA TIZIMLI YONDASHUVNING ROLI VA AHAMIYATI

Barchinoy Qurbonova,

Mamaziyayev Xurshid,

Shokirov Toxirjon

Farg'ona davlat universiteti

San'atshunoslik fakulteti o'qituvchilari

THE ROLE AND IMPORTANCE OF A SYSTEMATIC APPROACH TO TEACHING IN THE FINE ARTS

Barchinoy Kurbanova,

Mamaziyayev Khurshid,

Shokirov Tokhirjon

Fergana State University Art faculty teachers

Annotatsiya: ta'limning turli darajalarida tasviriy san'atni o'qitishning muhim muammosi ta'lim mazmunidan chetga chiqishdir. Tasviriy san'atda kontseptual jihatdan bu zamonaviy texnika bilan bog'liq. Muallif talabalarning shaxsiy fazilatlarini tasviriy san'atning rivojlanishidagi imkoniyatlari asosida shakllanishiga e'tibor qaratadi. Shaxsning barkamol rivojlanishi faqat kompleksdagi turli xil vazifalarni hal qiladigan o'quv jarayoni yo'naltirilgan yo'nalishda davom etishi mumkin

Kalit so'zlar: tasviriy san'at metodikasi, chizmachilikning akademik asoslari, ta'lim vazifalari, shaxsni uyg'un rivojlantirish.

Zamonaviy san'at va pedagogik ta'limda bosqichma-bosqich mavjud badiiy va ijodiy faoliyatning professionallik mezonlari xiralashganligi sababli akademik an'analarning yo'qolib bormoqda. Badiiy va ijodiy jarayonning murakkabligi, klassik ma'noda u zamonaviy san'at tendentsiyalariga mos ravishda o'ziga xos me'yorlar, talablar va qoidalarsiz shartli ravishda o'ziga xos, hissiy jihatdan ekspressiv faoliyat bilan almashtiriladi. Zamonaviy ma'noda "rassom" kasbi o'zining badiiy va ijodiy faoliyati, professional xususiyatlarini yo'qotadi. Ushbu tendentsiya san'at o'qituvchilariga va san'at ta'limi mazmuniga qo'yiladigan talablarning qisqarishida namoyon bo'ladi. Hozirgi kunda maktablarda "Tasviriy san'at" fani ko'pincha ushbu sohadagi professional bo'lmaganlar tomonidan o'qitilib kelinmoqda. Ta'limiy, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi vazifalarini kompleks ravishda hal qiladigan malakali tuzilgan ta'lim jarayoni yaxshi yo'naltirilgan faqat estetik rivojlantirish vazifalarini o'zida mujassam etgan ko'ngilochar faoliyat turiga aylanib qolmoqda. Ushbu tendentsiyalar ohirgi paytlarda oliy pedagogik ta'limga ham kirib bormoqda. Tasviriy san'atni o'qitish metodikasiga nisbatan tizimli yondashuvni chetlab o'tish kabi munosabat, san'at va pedagogika fakultetlarining o'quv muhitini buzilishi hamda keyinchalik maktabning professional ta'lim jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishi kabi achinarli oqibatlariga olib keladi [1;11].

"Tasviriy san'at" faniga nisbatan bunday yuzaki munosabat zamonaviy dunyodagi san'atning o'rni va tushunchasi bilan bog'liq bo'lib, bizning fikrimizcha, ta'lim jarayonining professional tushunchasi bilan uzviylik kasb emaydi.

Aslida, bu kabi muammo 100 yildan oldin paydo bo'lgan. O'sha paytda ijtimoiy fikr harakatining bevosita aks etishi oqibatida tasviriy san'at akademik san'at me'yorlaridan shiddat bilan uzoqlashdi. Ta'lim jarayonida "erkin tarbiya" nazariyasi shakllandi. XX asrda rasm bo'yicha uslubiy adabiyotlarda "bepul ta'lim", "tabiiy usul" hamda an'anaviy yondashuv tarafdorlari bilan - "geometrik usul" deb nomlangan nazariya tarafdorlarining g'oyalari to'qnashuvi yuz berdi, (G. Kershenshteiner, J. Dewey, A.V. Bakushinsky va boshqalar).

"Erkin ta'lim" nazariyasini baholashda A.V. Karlson "savolning bunday shakllanishi o'qituvchilarni rasm chizish jarayonini boshqarishdan ozod qilishga va shu bilan savodsiz rasm chizishga, o'qituvchilar malakasining pasayishiga olib keldi," degan xulosaga keladi. Chunki bunday darslarni har qanday o'qituvchi, hattoki rasmdan umuman bexabar va hatto undan ham ko'proq rasm chizish texnikasida o'qitishi mumkin "[4;11]. Shuningdek, P. Pikassoning "bepul ta'lim" nazariyasining mohiyatini tavsiflovchi so'zlari qiziq: "Ishonamizki, bolalarga erkinlik berish kerak, aslida ular bolalar rasmlarini yasashga majbur. Ular xatto abstrakt bolalar rasmlarini yasashni ham o'rgatishdi. Ammo, aslida, bolalar erkinligini himoya qilish, ularni majburiy ta'sirlardan himoya qilish orqali, bolalar ta'limini bu bilan cheklab, o'zlariga xos tarzda qulflab qo'yilmoqda "[7;314].

Ko'plab mualliflar maktabgacha yoshdagi bola, o'quvchi yoki talaba bo'lsin, o'quvchining shaxsiyatini rivojlantirishda tasviriy san'atning o'rni va ahamiyati haqida yozganlar. Akademik V.S. Kuzin o'zining "Psixologiya" [5] asarida an'anaviy badiiy va ijodiy faoliyat hamda aqliy jarayonlarning rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlikni tasvirlab berdi.

Intizomning ta'lim mazmunini yo'qotish, avvalambor, shaxsning uyg'un rivojlanishi imkoniyatlarini yo'qotishdir. Vizual faoliyat bola tabiati uchun eng tabiiy narsalardan biri bo'lib, fanni o'qitishda kompleks yondashuvning yo'qligi, ta'lim mazmunining etishmasligi boshqa fanlarni o'qitishda kompensatsiya qilinmaydigan shaxsiyat rivojlanishidagi bir qator noyob imkoniyatlar jarayonidan ta'limni mahrum qiladi. Tasviriy san'at - bu ma'lum bir bilim sifati, noyob qobiliyatlari bilan bog'liq bo'lgan amaliy faoliyat, to'g'ridan-to'g'ri yosh rassomning ichki dunyosi boyligiga bog'liq bo'lgan texnik va texnologik xususiyatlar, badiiy mahorat, ijodiy fikrlash darajasidir. Tasviriy san'at dunyoni real narsalar va hodisalar tasviri orqali badiiy ekspresivlik tilida ifodalashga o'rgatadi.

San'atdagi akademik an'analarning yo'qolishi sababli badiiy pedagogika sohasidagi mutaxassisga qo'yiladigan talablarga e'tiborsiz qoldirmaslik kerak, chunki tasviriy san'at o'qituvchisi mavhum kompozitsiyalar yaratmaydi, barcha aqliy jarayonlardan yo'naltirilgan foydalanish orqali talaba shaxsiyatini atrofdagi olam to'g'risida ob'ektiv bilimlarni shakllantiradi, go'zallikni qadrlashga va tushunishga muhim fazilatlarini shakllantirishga va rivojlantirishga o'rgatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Кузин В.С. Психология живописи. М.: Агар, 1999. 304 б.
2. Ломов С.П. Дидактика художественного образования. М.: ГОУ Педагогическая академия, 2010. 104 б.
3. Ростовцев Н.Н. История методов обучения рисованию: Зарубежная школа рисунка. М., Просвещение, 1981. 192 б.
4. Хроменков П.А. Готовность студентов педвуза к профессиональной деятельности в развивающей образовательной среде // Наука и школа. 2014. №2. С. 17-20.
5. Чистов П.Д. Целостное видение в тональном рисовании // Вестник Московского государственного областного университета. Серия: Методика обучения изобразительному и декоративному искусству. 2006. № 1. 30-32 б.
6. Nasritdinova, M., Nigora, M., & Murodova, D. (2022, February). UZBEK FOLK ART AND ITS PLACE IN PUBLIC LIFE. In *Archive of Conferences* (pp. 44-48).

7. Madina Nasretdinova, Dilshod Toshaliyev, & Durdona Raimjon Qizi Murodova (2022). AN'ANAVIY IJOCHILIK SAN'ATINING HOZIRGI DAVR MUAMMOLARI. *Scientific progress*, 3 (2), 846-850.
8. Madina Nasretdinova, Ismoil Rustamov, & Oybek Karimov (2022). MUSIQA SAN'ATINING HOZIRGI KUNDAGI O'RNI. *Scientific progress*, 3 (2), 841-845.
9. Madina Nasretdinova, Ulug'Bek Isakov, & Rustam Orziboyev (2022). XALQ IJODIYOTINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI. *Scientific progress*, 3 (2), 851-856.
10. Mannopov, S., Karimov, A., Qurbonova, B., & Dilobar, J. (2022, February). THE EMERGENCE AND DEVELOPMENT OF MUSIC. In *Archive of Conferences* (pp. 49-52).
11. Mannopov, S., Karimov, A., Qurbonova, B., & Dilobar, J. (2022, February). THE EMERGENCE AND DEVELOPMENT OF MUSIC. In *Archive of Conferences* (pp. 49-52).
12. Курбонова, Б. (2017). РОЛЬ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА В РАЗВИТИИ ДУХОВНОГО МИРОВОЗРЕНИЯ ЛИЧНОСТИ. *Ученый XXI века*, 48.
13. Курбонова, Б. М. (2016). Роль перспективы в создании образца изобразительного искусства. *Учёный XXI века*, (7 (20)), 29-31.
14. Akhadjonovich, K. A. THE CLASSIFICATION, CONTENT, ESSENCE AND FUNCTION OF VALUES.
15. Ahadjonovich, K. A. (2021, January). SCIENTIFIC AND SPIRITUAL IN THE RISE OF SCIENCE THE IMPORTANCE OF HERITAGE. In *Euro-Asia Conferences* (Vol. 1, No. 1, pp. 369-372).
16. Kakharovna, A. M., Tadjimatovich, Y. M., Rakhmatovich, S. O., & Mirzahamdamovna, Q. B. (2021). Modern Approaches to the Teaching of Fine Arts. *Solid State Technology*, 64(2), 4250-4254.
17. Qurbonova, B. (2017). FINE ARTS ROLE IN DEVELOPMENT SPIRITUAL МИРОВОЗРЕНИЯ PERSONS. *УЧЕНЫЙ XXI ВЕКА*, (2-3), 50.
18. Nasritdinova, M. (2021). PEDAGOGICAL COMPONENTS AND STAGES OF HEALTH OF DEVELOP CHILDREN THROUGH MUSIC EDUCATION. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(05), 251-258.
19. Nazarova, I. (2022). Integrated ways of formation of the Uzbek national dance art. *Eurasian Journal of Humanities and Social Sciences*, 5, 40-42.
20. Камбаров, А. А., & Нажметдинова, М. М. (2019). НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ РЕЛИГИОЗНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В ФОРМИРОВАНИИ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ МОЛОДЕЖИ. In *Условия социально-экономического развития общества: история и современность* (pp. 148-151).
21. Камбаров, А. (2022). Илмий ва диний кадриятлар трансформацияси орқали маърифатли авлодни тарбиялаш зарурати. *Общество и инновации*, 3(2), 87-91.
22. Kambarav, A. A. (2020). ATTITUDE TO SCIENTIFIC AND RELIGIOUS VALUES IN THE POSTMODERN WORLD AND ITS DIALECTICAL FOUNDATIONS. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 2(9), 158-165.
23. Toshaliyev, D. (2021). A BRIEF PHILOSOPHICAL-SCIENTIFIC ANALYSIS OF MAKOMS. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(12), 91-95.